

משתגעין ומתלהטין בתורת האור החיים הקדוש

פרשת בהעלותך

פנינים מיוחדים מעבודים
ומתמצנים על פי דברי רבינו

פניני חיים

ב"ש"ם בצלאל - לע"נ הר"ח משה שמואל ב"ר בצלאל ז"ל

רמזים ומוסרי הפרשה

כשהדליק אהרן המנורה לא חשב על גדולתו ומעלתו אלא בלתי לקיים מצות ה'

ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרתיק כעשר צנה ה' את משה (ח ג).

הקשה רבינו, מדוע הוסיפה התורה "כאשר ציוה ה'", והרי כבר נאמר "ויעש כן אהרן". ומתרחץ בלשון זה: להודיע שבחו של אהרן, כי מה שעשה אהרן, לא עשאו לצד המעלה והכבוד אשר האמיר [-שיבח והגדיל] אותו ה', אלא, לצד עשות מצות ה', על דרך אומרו בספר תהלים "לעשות רצונך אלוקי חפצתי".

נסיעת וחניית ישראל במדבר - להוציא
הניצוצות הקדושים השבויים שם, ולכן
התעכבו בכל מקום לזמן שונה, כפי הצורך

ויש אשר יהיה הענין מערב עד בקר ונעלה הענין
בבקר ונסעו או יקום וליילה ונעלה הענין ונסעו.
או ימים או חודש או ימים בנהאריה הענין על
המשכן לשכן עליו יחנו בני ישראל ולא יסעו
ובהעלתו יסעו (ט כא-כב).

הטעם בזה, לפי מאמר אנשי אמת בזוהר
הקדוש, שטעם העברתם במדבר הוא לברר
ניצוצי הקדושה, השבויות ביד שכון מדבר ציה
[פירוש: ביד הסטרא אחרא והקליפות השוכנים
במדבר], אשר על כן, הודיע נסתרות היה משער
שיעור הזמן אשר יספיק לבירור במקום ההוא,
אם מעט ואם הרבה, והיו מתעכבים כפי הצורך.

מינוי הזקנים יהיה לשם שמים, ובזכות זאת
ינצלו ממינוי שאינו הגון

אספה לי שבועים איש מזקני ישראל (יא טז).

אמר תיבת "לי". שיתכוין בדבר לשמו יתברך, לי
לשמי, כדי שלא יקעהו השטן בזקן שאינו נכון.
וכשיהיה לשמו יתברך, שומר מצוה לא ידע דבר
רע.

מוסר חיים לקח מהפרשה במשנת רבינו

בשמי"ם ראש - לזכות ידידנו הר"ח רבי יהודה בן שרה מרים הי"ו וזייס

הפגם כלפי מעלה מחמת המדברים נגד צדיקים
ודרך הצדיקים למחול ולשמוח על עלבונם

וישמע ה'. ה' צדק לומר וישמע ה', נתפנן לומר, שמהם שמע ולא ממשה, שלא קבל לפני ה' כדרך הנעלבין מזולתם.

והאיש משה ענו. נתן הכתוב טעם שהצריך ה' לעשות כל האמור בענין, מטעם, כי "האיש משה ענו מאד", ולצד ענוותו נמנע מהשיב להם התשובה המתחייבת לבוא בענין.

והטעם שירד ה' ולא דבר ממקומו כדרך הקריאה, כדי לפרסם הדבר כשיראו שירד הענין ועמד פתח האהל, והוא פרסום והערה גדולה, ויודע לכל ישראל כי הקפיד ה' על אשר נגעו בנאמן ביתו והענישם על הדבר, כי משה לא הקפיד על הדבר... שכן כתיב "ויהי בישרון מלך", ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול. ואולי, כי לזה גם כן נתפנן ה' במאמרו להם "מדוע לא יראתם לדבר בעבדי", כי לה' המלוכה ועבד מלך מלך (יב ה, ח, ג).

לכאורה, הלא בוודאי משה רבינו העניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, מחל להם, ומדוע נענשו, הרי 'חכם שמחל על כבודו - כבודו מחול'.

ומבאר רבינו הקדוש, לפי שמה רבינו הוא 'עבד המלך', ונחשב כאילו דיברו על המלך בעצמו, כפי שאמרו חכמינו 'עבד מלך - כמלך'. והרי שורת הדין הוא, 'מלך שמחל על כבודו, אין כבודו מחול'. וזה מה שאמר הקדוש ברוך הוא לאהרן ומרים: "מדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה", שהיות שהוא 'עבדי' לא יועיל מה שהוא אינו מקפיד ומחול.

ולכן, למרות שמה לא הקפיד עליהם, ובאמת מחל, לא הועיל כלום במחילתו, כי היה נוגע לכבוד שמים, ומלך שמחל על כבודו - אין כבודו מחול.

אשר על כן, נאמר בפסוק, שהקדוש ברוך הוא ירד בעמוד ענן ודיבר אל אהרן ומרים בפתח אוהל מועד, ולא דיבר אליהם ממקומו אשר בשמים, כבשאר הדיבורים. לפי שרצה הקדוש ברוך הוא לפרסם ולהודיע ברבים, הקפדתו בענין זלזול בגדולי ישראל, עד שיראו כולם, שה' ירד בענין בשביל להקפיד עליהם ולהענישם.

אף על פי כן, משה רבינו בצדקתו, ביקש מהשם יתברך, שירפא את מרים ותועיל תפילתו, שאם לא כן יאמרו שהוא נוטר להם איבה ואינו רוצה להתפלל עליהם.

ואכן, לא נענשו בגלל הקפדתו, אלא שהשם יתברך הקפיד על כבודו של משה רבינו. ומסיים רבינו הקדוש בדבר מבהיל, וזה לשון קודשו: ואפשר שאם היה משה מקפיד בדברם, היה העונש באופן אחר כפול ומכופל להם חס ושלום.

ומוסיף רבינו הקדוש, שמה רבינו גם לא התלונן לפני הקדוש ברוך הוא על שדיברו בו, ושלא כמו שאר בני אדם הנעלבים מזולתם. ולכן נאמר בפסוק: ונתדבר מרים ואהרן במשה על אדות האשה הקשית אשר לקח כי אשה קשית לקח, וישמע ה'. ומיותר לומר שה' שמע, אלא בא להדגיש, שהשם יתברך שמע מעצמו, ולא מחמת שמה רץ להתלונן.

ובספרו הקדוש חפץ ה' על מסכת שבת (פט, ב) מביא רבינו הקדוש בשם 'ספר חסידים': שהיה חסיד אחד, שנהג להעניק מתנה למי שהיה מביישו, כי על ידו זכה להשגות גבוהות, וכמו שאמרו חז"ל בגמרא במסכת שבת שם, 'עלובין ואינן עולבין, שומעין חרפתן ואינן משיבין, עושין מאהבה ושומחין ביסורין, עליהן הכתוב אומר "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו"'. לפיכך, היה חפץ ושומח ביסורים של בזיונות, כי ידע שאלו מעלים אותו לדרגות רמות.

גם ה'טבע' שבנר המערבי הוא בדרך 'נס'

אל מול פני המנוחה יאירו שבעת הנרות. ירמז ב'ז' נרות לאמות העולם שהם ע' אמות, כל אחד ירמז לכלל העשירי, ורמז, כי כלן מאירים לנכח המערבי שהם ישראל, שהם בחינת המערב, כפידוע ליודעי חן.

ורמז גם כן, שכלן כלים ונר ישראל לא יכבה. ותמצא, שהארת הנרות אינו אלא בליילה והוא סוד הגלות שנקרא לילה, מה שאין כן, בבא זמן הישועה המתניחם לה בקר, כתיב (ישעיה כא) "אתא בקר" וגו', יכבה נר האמות וישאר מקללותם נר ישראל שהוא הולך ואור עד כוון היום. גם רמז, במצות הדלקת הנרות, שזכרון המדליק בהדלקתם שתהיה הארתם למול פני המנוחה, שהכל יהיו לצרכי ישראל המתניחם להם שם פנים, כפידוע למבינים (ח ב).

בשו"ת **אפרקטא דעניא** (ח"ד סימן ססה) העיר היטב, דהרי רק ו' נרות פונים אל מול נר המערבי, וכל נר מרמז על עשר אומות, והאיך רמזו שכל השבעים אומות פונים אל הנר המערבי.

ובתחילה רצה להוכיח מכאן, דגם ישראל הם בכלל הע' אומות, [ודלא כדעת הסוברים דע' אומות היינו חוץ מישראל]. אך מסיק שם, דבזה אינו מיושב כלל, דאפילו תימא דישאל בכלל הע' אומות, מ"מ **עדיין קשה**, כיון דהרמז הוא דאחד כולל עשרה. א"כ הששת הקנים רומזים על ששים אומות, ואיך נימא דהשביעי רומז לישראל לבד, והיכן הם ה' אומות.

ובברכת שמעון הקשה כן, על מה שמסיים רבינו: 'ורמז גם כן, שכולן כלים ונר ישראל לא יכבה'. שהרי רק ששה נרות נכבים, והיכן הרמז שכל הע' אומות כלים. ותיירץ יפה, דמחשבים הנר המערבי לשנים, חדא, בכלל השבעה לרמז על ז' אומות, והשנית, במה שכולם פונים אליו אחשביה רמז גם לעצמו, לרמז על ישראל. ועל דרכי רמז אין להקשות, משום דרק מחוי במחוג, ומכל מקום הוא חלק מפרד"ס התורה"ק. וכתב עוד: וחזוק לרמז זה, מדכתיב "אל מול פני המנוחה יאירו שבעת הנרות", הכולל של שבעה לעצמו, ופני המנוחה לעצמו, אע"פ שכבר נכלל בשבעה, ע"כ.

בספר **שפתי שמואל** (חידושים עה"ת, לזקני הגה"צ רבי שמואל אלכסנדר אונסדורפר זצ"ל), ביאר לנכון הפלא ופלא דברי רבינו, דהרי בנר המערבי היה נס שדלק תמיד, שלא כשאר הנרות שהיו דולקים רק בדרך הטבע לפי כמות השמן, מערב עד בוקר. ממילא יוצא, דבנר המערבי היו שני חלקים: א. **חלק טבעי**, שהיה בו שמן שהיה דולק כמו בשאר הנרות. ב. **חלק נסיי**, שהיה דולק בנס.

וזה יש לומר כוונת דברי רבינו, דאומות העולם ג"כ רמוזים בנר המערבי - בחלק הטבעי שלו, ובני ישראל רמוזים בחלק הנסיי שבנר המערבי. וכוונת רבינו דכל השבעים אומות פונים ומאירים - מכוחם ומאורם של כלל ישראל הרמוזים בחלק הנסיי של הנר המערבי.

ומוסיף שם לבאר עפ"י הענין שכל הנרות פונים אל הנר המערבי, ע"פ הידוע מה**יערות דבש**, שע"י הניסים, ישראל קדושים מתעוררים להאמין ולהכיר שגם הטבע הוא נס, וזהו הענין שכל הנרות שהיו דולקים בדרך הטבע, פונים אל הנר המערבי שהיה דולק בדרך נס.

וכתב לפרש כן גם כוונת דברי רבינו, שהרמז הוא שכל אומות העולם שהם חושבים **שהכל הוא טבע** ואינם מאמינים בהש"ת, פונים אל 'נר המערבי', היינו אל כלל ישראל הרמוזים בחלק הנסיי של הנר המערבי וכו"ל. להורות, שאנו יודעים שגם כל הטבע שבעולם נמשך מאותו כח עליון שהוא למעלה מדרך הטבע, וכנודע שגם כל הטבע הוא נס, יעו"ש בדבריו הנפלאים.

[כעין זה ביאר בברכת שמעון, דנר המערבי אף שיש בו סגולה מיוחדת, הוא ג"כ בכלל כל הנרות. ומבאר ג"כ דברי רבינו: 'ורמז גם כן, שכולן כלים ונר ישראל לא יכבה'. הכוונה, שגם הנר המערבי היה נכבה מצד הכללי שבו, שמרמז על אומות העולם, ומה שבפועל אינו נכבה, זה מצד הכח המיוחד שבו, שמרמז על בני ישראל].

גדול שאינו יכול להתפרנס הוא בגדר קטן

האנכי הרייתי וגו'. אלה אנשים גדולים המה, למעלה מזמן הקצוב, ולמה אתה אומר אלי "שאהו בחיקך", לאדם גדול בשנים, לו יהיה שהם בני הריני פטור מהם. ועוד חזר וטוען, לו יהיה שידון בהם דין קטן, לצד שהם משללים בהשגת המזון ודינם כקטן, אף על פי כן, לא מתחייב לעשות מה ששואלים ממני לתת להם בשר. והוא אומר "מאין לי בשר", פרוש, בשלמא אם היו שואלין מזון הצרי, יתחייב מדין אב, אבל הם שואלין מותרות, ועוד, הגם שהם מותרות, אם היה לו, על האב לשעשע בנו כפי יכולתו, אבל, "מאין לי" (יא יב).

רבינו מבאר טענת מרע"ה, שאינו חייב לישא במשא העם כל כך, ואף שהוא מתרצה להתחייב במה שחייב האב לבן, אעפ"כ הרי אלה אנשים גדולים, שהמה למעלה מזמן הקצוב שחייב האב לישא עול הבן מדברי סופרים. ועוד חזר וטען, שאפילו אם נדונם כדין קטן - מאחר שאינם יכולים להשיג המזון, אף על פי כן, אינו חייב רק ליתן מזון ההכרחי אבל לא בשר שהוא בגדר מותרות.

בספר **שבעה שבועות** (ח"א עמ' 24 אות קג) כתב סמך לחידושו של רבינו, שיש לדון דין קטן במי שאינו יכול להשיג המזון, מדברי הגמרא במסכת בבא בתרא (יב, ב): אמר רבי אבדימי דמן חיפה, קודם שיאכל אדם וישתה, יש לו שתי לבבות [פרש"י, אין דעתו שלימה], לאחר שאוכל ושותה אין לו אלא לב אחד [שדעתו שלימה] שנאמר, "איש נבוב ילבב" [כלומר, אדם שהוא חלול, שאין כריסו מלאה, ילבב, יש לו כעין שתי לבבות]. ע"כ. ונמצא שמי שאין לו כדי צרכו לאכילה ושתיה, אין דעתו שלימה, והרי הוא **כקטן שאין לו דעת**.

וראה בשולחן ערוך (יו"ד סימן רנא ס"ד): מחייבין האב לזון בנו עני, ואפילו הוא גדול, מחייבין אותו יותר משאר עשירים שבעיר, ע"כ.

ובדרישה (אבן העזר סימן עא סק"ג), הקשה על דברי הטור שם, שכתב: חייב אדם לזון את בניו ובנותיו עד שהן בני שש. וכתב ר"מ מרוטנבורג, אפילו יש להם נכסים שנפלו להם מבית אבי אמם, חייב לזונם, כיון דתקנת חכמים היא, זכו במזונותיהם אפי' אם יש להם להתפרנס משלהם, ומשש ואילך מצוה לזונם עד שיהיו גדולים, ועל זה נאמר "עושה צדקה בכל עת", ואם אינו רוצה אין כופין אותו אבל מפצירים בו וכו'. בד"א, שאינו אמוד לנו בממון ליתן צדקה, אבל אם הוא אמוד שיש לו ממון ליתן צדקה, לוקחין ממנו בעל כרחו משום צדקה וזנין אותו עד שיגדלו, ע"כ.

ומבואר, שאפילו אם יש לו ממון אינו חייב ליתן רק עד שיגדלו, משמע, הא טפי לא. וקשה, מדברי השו"ע ביורה דעה שנתבאר שמחייבין אותו יותר משאר עשירים שבעיר. וכתב הדרישה, דבאמת לא קשה כלל, דודאי אם ידוע שהבן או קרוביו אי אפשר להם להתפרנס ממעשה ידיהם, אזי צריכין להאכילן שלא ימותו ברעב, אלא דעד שיגדלו מסתמא אין להם שום עסק ומשא ומתן, משום הכי כופין אותו שיפרנסם, מה שאין כן, לאחר שיגדלו יכול האב לפטור עצמו בטענה שיתפרנסו ממעשה ידיהם או ישאלו על הפתחים, אבל אם ידוע שאי אפשר להם להתפרנס בשום צד, אז האב מחויב יותר משאר עשירים, ובכה"ג מירי ביורה דעה שם.

מאות מגדולי שיעור והוגי תורת האור החיים הקדושים מעידים: ע"פ הספר 'כל הכתוב לחיים' הכולל אלפי ביאורים מגדולי הדורות על ספר 'אור החיים' הקדוש, מרגישים 'שתיקות ועריבות' בדברי האור החיים הקדוש, ומגלים צפונות ונפלאות בתורתו הקדושה, עד בכדי ש'ישתגעו ויחללו את אחריה'.

להשיג בכל חמיות הספרים, או בקו המורשת' 0733-743.620

מתקנת ועריכות שוב התורה

הנסים ב"נר המערבי" שבמנורת בית המקדש והשייכות המופלאה לרבינו "אור החיים הקדוש" הנקרא "נר המערבי"

כזה איש אשר בו רוח חיים, וחל עלינו חובה להכיר בטובה אשר היטיב ה' עמנו, וברוב חסדיו הגדיל לנו, להזריח לישרים אור תורתו, ולקדש עמו ישראל בקדושתו בחצרות ה' בתוככי ירושלים, שם ישב בפתח עינים, שם ירעה, ושם רבץ תורה והעמיד תלמידים הרבה גדולי הדורות, לן בעומקה של הלכה ואליה נגלו המון נסתרות, והאציל מן הרוח אשר עליו לתלמידיו, ויפח באפם נשמת חיים, ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים."

סמך לדברים נציין בזאת מהספה"ק **נועם אלימלך** (כי-תשא) הכותב בלשון קדשו:

הצדיק נקרא "נר מערבי" כי מעורב בו כל מיני קדושות, אהבה ויראה, ורוממות אל, תורה ותפילה וצדקה, תשובה וגמילות חסדים וכדומה, ולכן נקרא "נר מערבי" לשון 'מעורב'.

גם "מערבי" הוא לשון 'עריבות ומתיקות', שהצדיק הוא ערוב ומתוק בכל מיני מתיקות.

וזה הפירוש "ממנו היה מדליק" הם בני אדם המתחברים עם הצדיק, גם הם מדליקים נרותיהם - הם נשמתם באהבה ויראה להבורא ברוך הוא.

"וממנו היה מטיב", פירוש, על ידי הצדיק מטיב השם יתברך ברוך הוא לעולם כל מיני השפעות.

לישראל הרמוזים בנר האמצעי, כדי ללמדנו, שכל כוח הקיום והשפעות שיש בעולם, הכל מכוח עם ישראל המרומזים בנר המערבי.

וידוע שבשעת הסתלקות רבינו האור החיים הקדוש, התבטא ואמר בכאב צורב מרן הבעל שם טוב: "כבה נר המערבי".

כי יש מכנה משותף בין רבינו לבין הנר המערבי בבית המקדש, כי גם רבינו הקדוש היה כולו נס והרבה ניסים ונפלאות אירעו לו, ובזכותו הגדולה גם לאחרים הן בדורו והן לדורות הבאים. ולפי שרבינו הקדוש ותורתו הם עדות נאמנה על שהשראת השכינה הקדושה לא פסקה מישראל.

עד כדי כך, שכל נרות-נשמות ישראל בכל הדורות, פונים אל תורתו וציונו הקדוש, כדי לקבל השפעות מכוחו של צדיק.

כפי שהגדיר זאת הגאון בעל "בית אפרים" בהסכמתו לספר 'פרי תואר', וזה לשונו: "בחמלת ה' עלינו, בדור שלפנינו, האיר עינינו, וממרום שלח איש עיר וקדיש, איש אלוקים קדוש נורא מאד, הגאון האמיתי בוצינא קדישא חסידא ופרישא, מורנו הרב רבי חיים בן עטר זכרוננו לברכה, הוא היה אבי כל תופשי התורה בארצות המערב, וידעו כל ישראל מקטנים ועד גדולים. עדות הוא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, זה "נר מערבי". הנמצא

רבינו הקדוש מביא בפרשתינו [כפי שהבאנו במדור 'כל הכתוב לחיים'] את דברי הגמרא, שהנר האמצעי במנורה נקרא 'נר המערבי' והיה בו נס שהאיר תמיד ולא כבה לעולם, ורק שאר הנרות היו דולקים רק בלילה וכבים בבוקר. ואז היו מיטיבים את הנרות ומדליקים את כולם מהנר המערבי.

והמטרה בנס זה, ללמדנו שאין הקדוש ברוך הוא צריך לאור, שהרי הוא מאיר את כל העולם כולו. אלא עדות היא לישראל שהשכינה שורה בבית המקדש.

רבינו מוסיף על כך, שלכן כל הנרות האחרים היו פונים באלכסון למול הנר האמצעי, כדי שנבין מזה, שכל סיבת הדלקת המנורה, היה בשביל להראות חיבת ישראל שהשכינה שורה בבית המקדש, כפי שמוכיח הנס שהיה בנר המערבי.

ומפרש את הדברים בדרך רמז, ש'נר המערבי' רומז לעם ישראל, ושבעת הנרות רומזים לשבעים אומות העולם, וכל נר כנגד עשר אומות, והרמז בזה שנר המערבי ידלק גם 'ביום' כשיבוא הגאולה שהיא יום, ואילו כל האומות דולקים רק 'בלילה' שמרמז על הגלות, ולא 'ביום' בזמן הגאולה, שאז הם יכבו לגמרי.

בדרך זה, מפרש רבינו גם הענין שכל הנרות פונים לנר האמצעי, כביכול שכל האומות הרמוזים בשבעת הנרות פונים

אלפים כבר נושעו

בזכות תרומתם למען האור החיים הקדוש
והפצת ספריו הקדושים

קנה לעצמך זכות אצל האור החיים הקדוש

מוקד הישועות: 0733-713-620

מי היה הנביא האחרון

פֶּה אֶל פֶּה אָדָבָר בּוֹ. פְּרוּשׁ, הִנֵּה עֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל רֹאוֹת הִגִּין פְּרָשִׁיּוֹת אֲשֶׁר דָּבַר ה' אֶל מֹשֶׁה, שֶׁכָּל הֵם דְּבָרִים שֶׁיִּגְבִּין פֶּשֶׁטֹן שֶׁל דְּבָרִים כָּל מִבִּין לְשׁוֹן הַקֶּדֶשׁ, גַּם אוֹצְרוֹת חֻקֵּיהֶם אֲשֶׁר אָצֵר ה' בָּהֶם, כֻּלָּם נִכְוָחִים לִמְבִּין הַבָּא לְעֵין וְלִהְעֵמֶיק, יִרְגִּישׁ בְּמִשְׁמַעוֹת הַפְּתוּבִים עֲצָמָן אֶת אֲשֶׁר חָשַׁב ה' לומר בָּהֶם. וְאֵין דֶּרֶךְ זֶה, בְּדִבְרֵים אֲשֶׁר דָּבַר ה' בְּיַד עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים יִרְמְיָהּ וְיִשְׁעִיָּה, שֶׁכָּל מִשְׁל וּמְלִיצָה, כְּמֵאֲמָר (יחזקאל יז) "הַנֶּשֶׁךְ הַגָּדוֹל גָּדוֹל הַכְּנָפִים" וְגו', וְכִיּוֹתֵר מִהֵמָּה נְבוֹאָת זְכַרְיָה הַמְּסַגֵּר שֶׁעָרִי הַנְּבוֹאָה אֲשֶׁר סָגַר גַּם נְבוֹאָתוֹ, וְאֵין אֲמָנוּ יוֹדֵעַ כְּנֻתָתוֹ (יב ו ד"ה וְכִנְגָה הַשְּׁגָתָה).

רבינו מבאר מאמר הקב"ה: "פה אל פה אדבר בו", שהכוונה בזה לומר שבשאר הנביאים היה בא להם הדיבור בדרך **משל ומליצה**, מה שאין כן, משה רבינו, שהם דברים **מבוארים וברורים ואין צריכין פתרון**, כאשר עיני כל ישראל רואות בתורת משה, שכולם דברים המבוארים על פי פשטן, ולא מצינו כן בשאר נביאים. והוסיף רבינו, שבפרט בנבואת זכריה המסגר שערי הנבואה, שסגר גם נבואתו ואין אתנו יודע כוונת נבואתו. וראה בספה"ק **אור המאיר** (פרשת קרח ד"ה שא עיניך) מה שביאר ע"פ דברי רבינו.

ומש"כ רבינו: 'נבואת **זכריה** המסגר שערי הנבואה'. משמע שהכוונה שהוא הנביא האחרון המסגר לנבואה, וכ"כ רבינו בהמשך הדברים: 'ויותר מהמה זכריה שהיה **אחרון נביאות**, היה הדיבור בא ונגלד ונגלם ביותר משאר נבואות כדי שיוכל לסבול'.

ובספר **שפתי צדיקים** כתב שזה לא דווקא, דבאמת **מלאכי הוא אחרון** שבנביאים, וכמו שכתב בסמ"ג (עשין הקדמה ד"ה ולפי שאמרנו) וז"ל: ואחר פטירת משה רבינו עמדו נביאים לישראל ודברו בחידות ומשלים ודברים סתומים, ועל ידי כך אמרו הגוים כי הנביאים נתנבאו בתורה חדשה שלהם, לכך שלח להם הקדוש ברוך הוא ביד מלאכי שהוא אחרון לכל הנביאים, ואמר שני דברים בסוף דבריו לחתום כל הנבואות (מלאכי ג, כג): "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא", כלומר, הנני אחרון לכל הנביאים וממני **עד שיבא אליהו לא יעמוד נביא**. והנני אומר לכם בשם הקדוש ברוך הוא: "זכרו תורת משה עבדי אשר צוית אותו בחורב על כל ישראל חוקים ומשפטים" (פסוק כב), כלומר, אל יעלה על לבכם שהנביאים שעמדו לפני נתנבאו כלל בחילוף תורת משה, כי כולם לחזק תורת משה באו, ע"כ.

ובספר **סגולת משה** כתב ליישב דברי רבינו, דאפשר דתלוי בפלוגתא בגמרא מגילה (טו, א) דחד אמר דמלאכי הוא עזרא, וחד אמר מלאכי היינו מרדכי, ע"כ.

סגולת משה

איך נענשה מרים מכח קל וחומר

תִּסְגֹּר שְׁבַעַת יָמִים. נִרְאֶה שֶׁפָּרָחָה מִמֶּנָּה צָרַעַת בְּתַפְלַת מִשְׁהָ, וְכִמְאָמְרוּ "רָפָא נָא", פְּרוּשׁ, עֲתָה, אֶלָּא שֶׁגָּזַר ה' שֶׁתִּשָּׁב כְּמִנְדָּה, שְׁאֵם לֹא כֵן לֹא הָיָה צָרִיף הַכְּתוּב לומר "תִּסְגֹּר", פְּשִׁיטָא שֶׁתִּסְגֹּר עַד שֶׁתִּתְרַפָּא מִצָּרַעְתָּהּ, אֶלָּא וְדָאִי שֶׁכָּבֵר תִּתְרַפָּא, וְלָזֶה גַּם כֵּן לֹא הִזְכִּיר טְהֻרַת צָרַעְתָּהּ בְּיוֹם אֲסִיפְתָּהּ (יב יד).

רבינו מבאר, שבאמת כבר פרחא ממנה הצרעת בתפילת משה, ומה שאמר הכתוב "תסגר שבעת ימים", הוא עונש שגזר עליה ה' שתשב כמנודה.

ובמכמני **אור החיים** כתב, דלכאורה קשה, שלפי דברי רבינו שהסגר מרים היה בגדר '**עונש**', אם כן איך נאמר כאן קל וחומר: 'זאם אביה הראה לה פנים זועפות הלא תכלם שבעת ימים, קל וחומר לשכינה י"ד יום'. כמובא ברש"י, הא קיימא לן בש"ס ד'אין עונשין מן הדין'.

ותירץ, דהנה המפרשים כתבו ב' טעמים להא דאין עונשין מן הדין: **א.** שמא יש פירכא בקל וחומר. **ב.** אולי מצד החומרא שבו לא סגי לו בעונש הקל (מהרש"א סנהדרין סד, ב). אולם, שני טעמים אלו אינם שייכים בקל וחומר המפורש בתורה, כיון שאמרו ה**ש"י"ת בעצמו**, וממילא שייך לענוש אפילו מן הדין.

סגולת משה

נערך מתוך שיעורי אור"ח הק' מאת הרה"ח יהודה וייס שליט"א

סגולת משה

חינוך המנורה הוא בכל יום

וכפי זה נשכיל כְּנֻתָתוֹ תְּשׁוּבַת ה' לֹאֲהָרָן, כִּי אֲהָרֹן הָיָה מִתְאַנֵּחַ עַל חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ וְהַשִּׁיבֹה הַקֶּבֶ"ה חֲתִיף שֶׁלֶף וְכו', פְּרוּשׁ, מַעֲשֵׂה הַמִּנְחָה שְׁמוּרִיד הַנְּרוֹת וּמִנִּיחָן בְּאֵהָל וּמִקְנָחָם וְחֹזֶר וּבִנְיָה אוֹתָם מִחֲדָשׁ וּמִדְּלִיקָה הָרִי כָּל יוֹם כְּעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה חֲדָשׁ שֶׁמִּחְנֻנָּה הוּא הַמִּנְחָה כָּכָל הַדְּלִיקָה וְהַדְּלָקָה (שם ד"ה וכפי זה).

רבינו מבאר שהעיקר כמי שסובר **דלא קביעי נרות**, שלא היו מחוברים למנורה, א"כ כשהיה מיטיב הנרות היה מורידם מהמנורה ומניחן באוהל ומקנחם, ואח"כ חוזר ומניח על המנורה. ובזה מבאר רבינו מאמר חז"ל (תנחומא בהעלותך ה; במדב"ר טו ו): למה נסמכה פרשת מנורה לפרשת נשיאים, לפי שראה אהרן חנוכת נשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא, חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות ערב ובוקר וכו'. עד כאן.

ודבריהם צריכין ביאור, מה נחמה זו עושה לחלישות דעתו של אהרן על חנוכת הנשיאים שלא היה בכלל, כי מה דמיון יש בין מעשה המנורה לחינוך המשכן, גם למה לא הניח דעתו בכל הקרבתו שהוא מקריב, ומה המעלה המיוחדת שיש במנורה. וביאר רבינו ע"פ האמור, שכיון שכל יום הוא מוריד הנרות ומחזירם, א"כ כל יום הוא **עושה מעשה חדש** שחוזר ובונה אותם מחדש, וא"כ מחנך את המנורה בכל הדלקה והדלקה, ומשום כך **יש בזה נחמה לחלישות דעתו של אהרן** על חנוכת הנשיאים, כי במעשה המנורה יש כל יום חינוך מחדש.

צריך דווקא שמן טהור בכל יום

ובכלי חמדה (פר' אמור דף קה, ב) כתב, שידוע קושיית הראשונים למה נצרך נס דחנוכה, הרי **טומאה הותרה בצבור**. ותירץ **החידושי הרי"ם**, דרק כאשר המקדש קיים ואינם יכולים לעשות העבודה מחמת טומאה שאירעה, אז טומאה הותרה בצבור, אולם, בחנוכה שאז שהיה מנורה חדשה וקיי"ל דעבודתה מחנכתה, בודאי **אי אפשר לחנך את המנורה בטומאה**, ולכן היה צורך בנס.

אך לכאורה קשה דתירוצ זה מספיק בלילה הראשון שאז נתחנכה המנורה והיה צורך לנס, אבל **שאר לילות מאי איכא למימר** [ובפשטו כתב די"ל דכיון דהתחיל הנס שוב לא פסק]. וכתב **הכלי חמדה** ליישב לפי דברי רבינו כאן, שבכל יום הוא כעושה מעשה חדש, ומחנך המנורה בכל הדלקה והדלקה, וא"כ בכל יום הוא **חינוך המנורה**, ושוב אי אפשר לחנך את המנורה בטומאה.

אך חזר והקשה, **דאכתי יש עצה שלא יהיה צורך לנס**, שיחלקו את השמן לח' חלקים עד שיהיה שמן חדש, ובכל לילה ידליקו את המנורה בתחילת הערב בהשמן טהור דבזה יחנכו את המנורה כיון דעבודתה מחנכתה. ואף דדרשינן תן לה כדי מידתה שתהיה דולקת מערב ועד בוקר, אין זה אלא למצוה אבל אינו מעכב, ויוכל ליתן עתה מעט, ויוסיף עליו אח"כ שמן טמא, דכיון שנותן בתחילת הלילה מעט שמן ומדליק את המנורה, הרי מקיים מצות הדלקת המנורה והוי עבודה גמורה, ועבודתה מחנכתה, ושוב יכול להוסיף אח"כ שמן טמא דטומאה הותרה בצבור, ועיי"ש שהאר"ך בזה.

וראה עוד בכלי חמדה בפרשתנו שהאר"ך בדברי רבינו ובתוך דבריו (דף מ, א) כתב, דאפשר שאף רבינו לא אמרה אלא דרך **דרוש** דהוי כאילו עושה מעשה בנין וסתירה בכל יום, אבל מודה רבינו **דלדינא** אין זה נחשב עשיית המנורה מחדש.

האם מזבח שנשבר ונתקן צריך חינוך

והנה, **המנחת חינוך** (מצוה תא) הביא הדין המבואר **ברמב"ם** (תמידין ומוספין פ"א הלכה יב) שמזבח חדש שעדיין לא קרב עליו כלום לא יקריבו עליו תחילה בין הערבים, שאין מחנכין מזבח העולה אלא בתמיד של שחר. ונסתפק בזה, מה נחשב חדש לענין זה, אי דווקא **חדש לגמרי**, או גם אם נתקלקל המזבח באופן שנפסל כגון שנתקלקל היסוד או ריבוע או קרן או כבש, דבכל הנהו פסול המזבח, ואח"כ תיקנו, **אפשר דנחשב חדש** ואין מקריבין עליו תחילה עולת תמיד של בין הערבים. וכמו"כ נסתפק באופן שנפל וחזר ובנה מאותם האבנים דאפשר דאין זה נחשב חדש. ובספר **תורת הקודש** (עמ' נח) הביא דברי המנח"ח, וכתב ע"ז דמדברי רבינו מבואר דגם ככה"ג דאינו חדש לגמרי **נחשב חינוך מחדש**. והביא שכ"כ **באור גדול** על המשניות (יומא פ"ח).